

УДК 631.526 : 633.15

Кравчук В. М.¹, магістр

Шпакович І. В.¹, аспірант

Голик Л. М.², кандидат с.-г. наук, с. н. с., завідувач відділу селекції і насінництва зернових культур

Ковалишина Г. М.¹, доктор с.-г. наук, професор кафедри генетики, селекції і насінництва ім. проф. М. О. Зеленського

¹Національний університет біоресурсів і природокористування України

²ННЦ «Інститут землеробства НААН України»

E-mail: eldest383@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ГІБРИДІВ КУКУРУДЗИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СЕЛЕКЦІЇ НА ОСНОВІ ЦЧС

Кукурудза являється однією з основних зернових культур у світі. В Україні площі посівів кукурудзи щороку збільшуються. Так у 2018 р. посівні площі цієї культури становили 4580 тис. га, а в 2020 – 5451 тис. га.

Важливою складовою є урожайність культури, яку підвищують сучасними технологіями вирощування, а також створенням нових гібридів. Проте розмноження гібридів є надзвичайно трудомістким заданням, адже материнська форма в таких випадках підлягає річній кастрації волотей. Для полегшення цього процесу в селекції почали використовувати цитоплазматичну чоловічу стерильність (ЦЧС), яку на кукурудзі відкрив у 1929 р. М. І. Хаджінов. У селекційно-насінницькій практиці ЦЧС використовують понад 50 років, проте роботи в цьому напрямку інтенсивно продовжуються. Розрізняють 4 типи ЦЧС: тейхаський – Т, молдавський – М, парагвайський – С, болівійський – Б. Але не всі вони набули широкого використання. Найбільш використовувані в Україні це молдавський і парагвайський типи стерильності. Сама ЦЧС використовується для створення чоловічо-стерильних материнських ліній гібридів. Такі лі-

нії спрощують процес насінництва, оскільки не потрібно механічно видаляти волоті з материнських ліній.

ННЦ «Інститут землеробства НААН» у своїй селекційній роботі також використовує ЦЧС. Одним із результатів такої роботи є гібрид 'Роста-виця'. Для його створення була використана материнська лінія з парагвайським типом стерильності. Так, при створенні гібридів на основі ЦЧС материнська форма УКДН106С є стерильною, а батьківська Ук26ВС – відновником фертильності. Використання цитоплазматичної чоловічої стерильності дозволяє значно полегшити отримання гібридів кукурудзи, зокрема, за рахунок зменшення затрат трудових ресурсів. До того ж, при використанні ліній з ЦЧС ми можемо бути впевнені в чистоті насіння. Механічне видалення волотей з материнських фертильних форм не завжди дає потрібний результат, оскільки навіть невелика частина волоті що залишилась, може призвести до неякісного перезаплення.

Отже, цитоплазматична чоловіча стерильність у селекційному процесі не тільки знижує економічні витрати, але й допомагає отримати значно якісніше насіння.

УДК 634.25:631.527

Красуля Т. І., кандидат с.-г. наук, с. н. с.

Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М. Ф. Сидоренка ІС НААН України

E-mail: t.krasulia@ukr.net

МОЖЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ПІЗНІХ СОРТІВ ПЕРСИКА ДЛЯ ПІВДНЯ СТЕПУ УКРАЇНИ

Персики мають значну популярність серед населення України через їх чудовий смак, соковитість та користь для здоров'я. Підвищений попит на ринку поки що задовольняється переважно імпортними плодами (Духницький Б., 2018). За останні роки відмічається поступове зростання виробництва плодів персика (Сало І., 2020), але розширення площ під культурою певною мірою стримує недосконалий сортимент. У «Держреєстрі...» знаходяться лише 6 сортів, створених для умов південних регіонів, серед яких по 2 ранньо- і середньостиглих, по 1 середньопізнюму та пізньому. Деякі садівники вважають, що персиковий сад краще закладати саме пізніми сортами, оскільки їх продукція більш транспортабельна і придатна як для споживання у свіжому вигляді, так і для виготовлення продуктів переробки. Тому актуальним питанням є створення сортів, плоди яких досягають у

другій половині серпня – у вересні. Мета роботи полягала у виявленні джерел селекційно цінних ознак серед зразків генофонду персика середньопізнюго і пізнього строків достигання. Дослідження проводили відповідно до загальноприйнятих методик із сортоживчення плодів культур.

За зниження температури до мінус 10,5... мінус 13,5 °С у період вимушеного спокою найбільш високу зимостійкість генеративних бруньок проявляли сорти 'Золотистий', 'Ласунець', 'Benedicte'. Зимостійкість сортів 'Віреней', 'Мрія', 'Сіянець Павла № 9', 'Montar', 'Т-5' залежно від року коливалась у межах високого та середнього рівня. Дуже високою стійкістю до збудника кучерявості листків персика за його епіфітотійного розвитку відзначалися сорти 'Сіянець Павла № 6', 'Сіянець Павла № 9', 'Benedicte'. За нерегулярного зрошення середня врожайність більшос-